

**MUSEU
ARQUEOLÒGIC
MUNICIPAL D'ALCOI
CAMIL VISEDO I
MOLTÓ**

**MEMÒRIA
D'ACTIVITATS 1992**

**J. EMILI AURA I TORTOSA
JOSEP M. SEGURA I MARTÍ**

S'hi resumeix l'activitat realitzada al Museu durant l'any 1992 i es descriuen els diferents nivells d'actuació: administració i gestió, difusió, conservació i investigació.

Se resume la actividad realizada en el Museo durante el año 1992, describiéndose sus diferentes niveles de actuación: Administración y Gestión, la Difusión, Conservación e Investigación.

Alcoi archaeological Museum. 1992 report of activities.

In this report we give an abridged account of the activities carried out at the Museum during the year 1992, stating its different levels of action, that is, Administration and Management, Publications and Knowledge spreading, preservation and Research.

INTRODUCCIÓ

Enguany, el Museu d'Alcoi compleix el segon any de la seua nova etapa. De l'activitat realitzada i dels objectius aconseguits el 1992, aquesta memòria pretén ser-ne el document que informe sobre la gestió i l'acompliment dels fins que justifiquen l'existència del Museu Arqueològic Municipal Camil Visedo Moltó.

Si férem una repassada breu del que ha estat el 1992, hauríem de destacar l'interés que ha despertat la nova instal·lació museogràfica. Pel que fa al cas, hem de referir-nos a l'esforç que ha comportat la programació de visites guiades per a grups d'escolars, les quals complementen la labor didàctica de l'exposició que, a més a més, inclou la propera edició d'una guia didàctica i d'un quadern de treball sobre determinats continguts de la col·lecció.

Aquestes i d'altres actuacions estan dirigides a reforçar la tasca divulgadora i educativa del Museu com a centre viu de transmissió cultural. Un projecte amb aquests continguts no pot oblidar la seua projecció als àmbits escolars on la seua repercussió és sempre un repte i una inversió per a l'avenir. En aquest sentit, cal destacar que la Caja de Ahorros del Mediterráneo (CAM) ha acollit, de manera molt favorable, aquest projecte. Aquesta és una institució

que sempre s'ha significat per la seua sensibilitat per la difusió cultural, la qual confiem que es materialitzarà en distintes col·laboracions durant el pròxim exercici.

Un altre dels objectius aconseguits ha estat l'exposició *L'urbanisme ibèric a la Serreta*, que ha representat la divulgació d'un dels projectes més imbricats amb les activitats investigadores desenvolupades des del Museu.

L'edició del primer número de la revista *Recerques del Museu d'Alcoi*, consolida definitivament la vocació investigadora d'aquesta institució, la seua projecció científica i, alhora, divulgadora, encara més si considerem la rendibilitat que comporta l'inici d'intercanvis entre publicacions de contingut similar.

Tal com reflecteixen les dades que, tot seguit, s'hi exposen, les tasques de restauració, conservació i documentació dels fons custodiats al Museu, com també les referides a la salvaguarda del patrimoni arqueològic, han estat activitats que han ocupat la nostra atenció.

No voldríem concloure aquesta breu introducció, sense fer una referència obligada a la receptivitat, l'estímul i la confiança de la Regidoria de Cultura i, també, al suport del recolzament de l'Ajuntament d'Alcoi.

ADMINISTRACIÓ I GESTIÓ

Les partides habituals no han experimentat grans canvis amb relació a l'exercici anterior. El pressupost municipal destinava un total de 13.925.907 pessetes, per a cobrir les despeses de manteniment, inversions i personal.

A més d'aquesta dotació, es va fer tramesa d'una sol·licitud a la Diputació d'Alacant, per tal d'acollir-se a la convocatòria d'ajudes destinades a la conservació de Museus (BOP núm. 87, del 14 d'abril del 1992), la qual ens ha estat concedida amb un import global de 200.000 pessetes.

El darrer exercici ha generat un total de 107 escrits d'eixida i se n'han registrat 166 d'entrada. Cal esmentar també la realització de diferents informes i escrits relacionats amb la restauració de materials de la Serreta, amb el préstec de materials arqueològics que, més endavant, es recull, amb la recepció i el dipòsit de materials arqueològics obtinguts en diverses excavacions, amb la restauració de pintures de la Col·lecció d'Art Municipal, amb l'edició i presentació de la *Revista del Museu* i, també, amb altres temes generals relacionats amb diferents institucions.

BIBLIOTECA

Els fons de la biblioteca d'aquest Museu han augmentat amb 198 volums nous, ingressats en concepte de donacions, adquisicions i intercanvi, encara que aquests no s'han pogut normalitzar en l'actual exercici a causa de les dates d'edició de la revista –novembre del 1992.

LA DIFUSIÓ DEL PATRIMONI

Estadística de les visites

Al llarg de l'any 1992 l'interés despertat per la reobertura del Museu Arqueològic Municipal ha quedat palés, una vegada més, en l'afluència de visitants. La correcta valoració de les dades elaborades passa també per conèixer els horaris i dies d'obertura:

- Hivern
  - De dilluns a divendres: de 10 a 14 hores
  - Dissabtes, diumenges i festius: de 10.30 a 13.30 hores
- Estiu (del 16 de juliol al 15 de setembre)
  - De dilluns a divendres: de 10 a 14 hores
  - Dissabtes, diumenges i festius: tancat

Fora d'aquest horari, s'ha facilitat la visita durant la vesprada, després d'haver-la sol·licitada prèviament. També, s'han cobert visites guiades a grups, sempre que l'hagen sol·licitada prèviament. En resum, el Museu ha estat 342 dies obert i 23 dies tancat, l'any 1992.

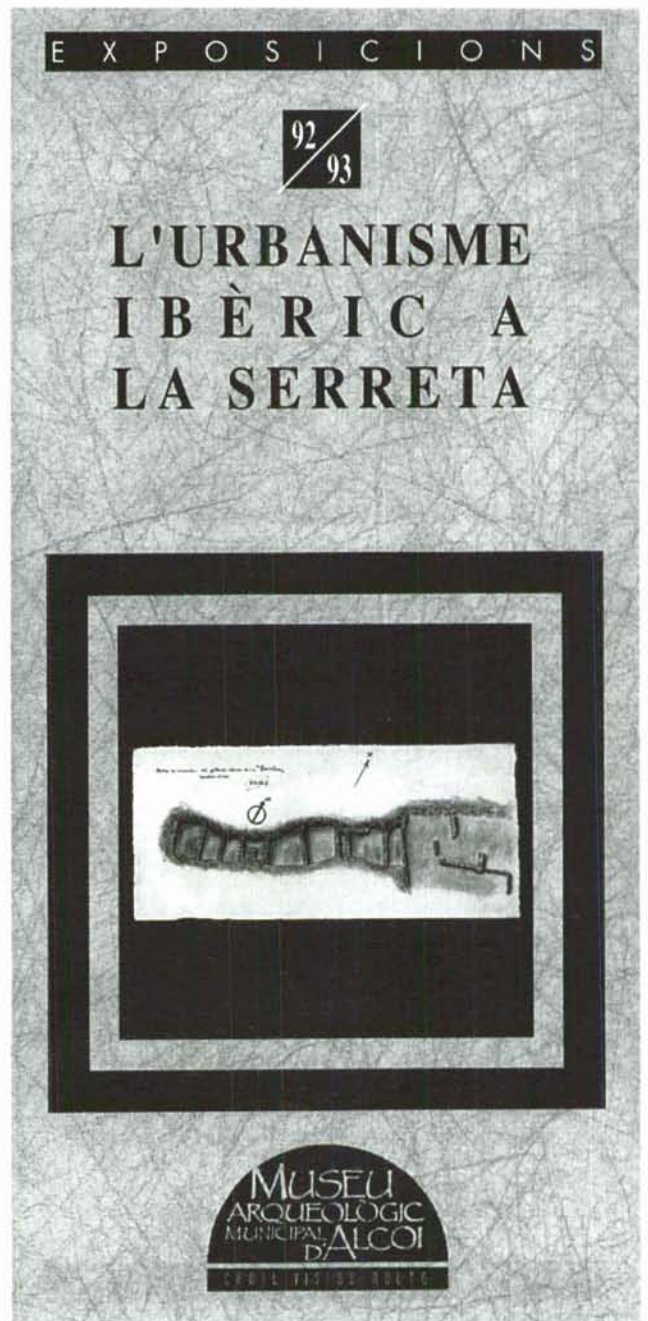
– Comentaris sobre la distribució setmanal de visites individuals i col·lectives:

El dia de la setmana amb un major nombre de visites individuals ha estat el dissabte (10,5 visites de mitjana), amb un total anual de 441 visitants. Va seguir pels diumenges (10,24 visites de mitjana), amb 430 visites durant

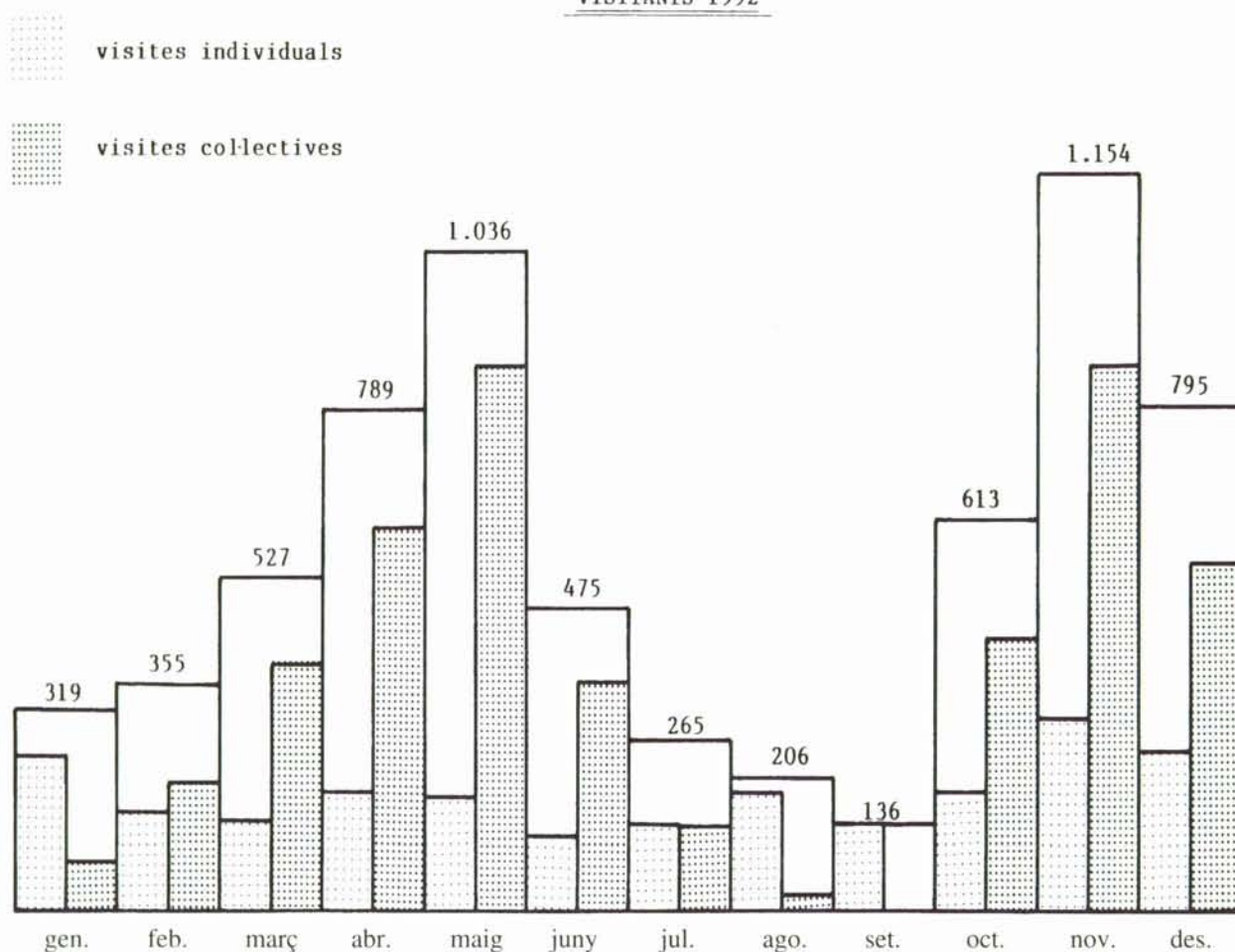
1992. La resta dels dies de la setmana s'ha donat una important reducció en relació amb els caps de setmana, si bé la mitjana de visites diària és molt semblant: entre 4,24 i 5,02 visites per dia.

L'índex d'afluència dels grups ofereix una mitjana de 24,31 visites els dimecres, 21,10 els divendres i 19 visites els dijous. Una escassa afluència de grups col·lectius es dona els dissabtes (3,98 visitants) i els diumenges (2,76 visitants).

En l'anàlisi global de les visites (individuals i col·lectives) podem constatar que el major índex d'afluència s'ha donat els dimecres (29,33) i el menor els diumenges (13 visites). La mitjana diària anual, per a l'any 1992, ha estat de 19,52 visites/dia.

VISITANTS 1992

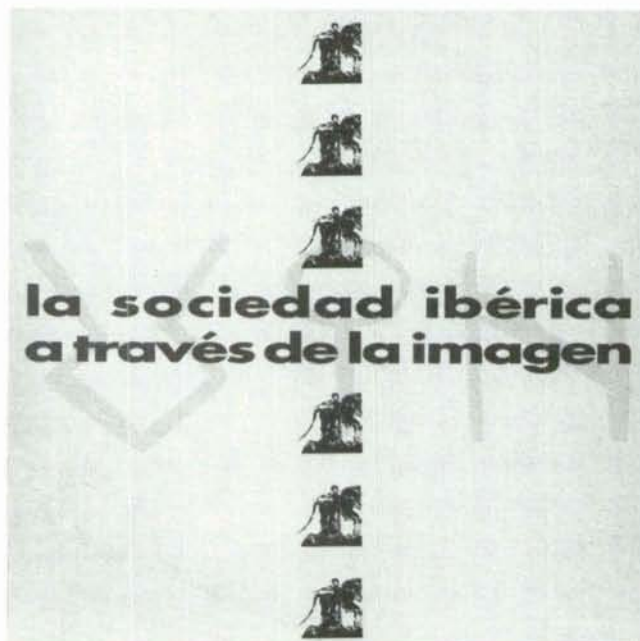
PREFERÈNCIES DIA/SETMANA I MITJANA DE VISITES INDIVIDUALS I VISITES COL·LECTIVES

	individuals mitjana diària	col·lectives mitjana diària	total
dilluns	4,98	10,65	15,54
dimarts	4,58	9,12	13,70
dimecres	5,02	24,31	29,33
dijous	4,24	19	23,24
divendres	4,45	21,10	25,55
dissabte	10,50	3,98	14,48
diumenge	10,24	2,76	13,00

* mitjana diària anual .....19,52 visites

RESUM VISITANTS 1992

	dies obert	núm. visites col·lect.	visites col·lect.	visites individ.	visites total
gener	30	2	79	240	319
febrer	29	6	201	154	355
març	31	8	388	139	527
abril	26	13	605	184	789
maig	30	18	859	177	1.036
juny	30	8	358	117	475
juliol	28	8	132	133	265
agost	21	1	24	182	206
setembre	26	-	-	136	136
octubre	31	6	428	185	613
novembre	30	20	854	300	1.154
desembre	30	16	548	247	795
TOTAL	342	106	4.476	2.194	6.670

Exposicions canviants

El 27 de novembre de 1992 va quedar inaugurada, a la sala d'exposicions canviants del Museu, l'exposició monogràfica *L'urbanisme ibèric a la Serreta*. Aquesta exposició, composta per panells, vitrines amb materials trobats al jaciment i una maqueta, mostra els resultats de les darreres excavacions i treballs de camp en aquest important jaciment, i acosta al gran públic un dels aspectes menys coneguts de la societat ibèrica: el de l'organització de l'espai domèstic i l'urbanisme.

Coincidint amb aquesta mostra va ser inaugurada el mateix dia l'exposició *La societat ibèrica a través de la imatge*, de la qual fou comissari el professor Ricardo Olmos (CSIC - Madrid). Aquesta exposició, instal·lada al vestíbul de l'Ajuntament d'Alcoi, va ser presentada per la professora Carmen Aranegui Gascó, catedràtica d'Arqueologia de la Universitat de València, en un acte celebrat a la Sala de Sessions de l'Ajuntament.

Activitats didàctiques

Al llarg del 1992, el personal d'aquest Museu s'ha encarregat d'acompanyar i explicar les sales del Museu als diferents grups d'escolars i visites col·lectives. També, s'han atés les peticions fetes per a visitar alguns dels jaciments arqueològics de la comarca, fonamentalment: el poblat ibèric de la Serreta (amb 3 visites), les pintures rupestres de la Sarga (5 visites), itineraris urbans per la ciutat (2 visites) i el conjunt d'antics edificis industrials del Molinar (1 visita).

L'elaboració de suports didàctics complementaris per a la visita del Museu ha estat el segon bloc d'activitats. En aquest sentit, cal mencionar que la col·laboració entre el personal d'aquest Museu i un grup de professors de centres educatius d'Alcoi, coordinats pel Centre de Professors, ha permès l'elaboració d'una maleta didàctica i de fitxes de treball per als escolars.

Publicacions

L'any 1992 ha iniciat el seu camí la revista que, amb el títol *Recerques del Museu d'Alcoi*, vol ser la plataforma d'expressió de les activitats científiques relacionades amb l'arqueologia de les nostres comarques. La presentació del número 1 de la revista va tenir lloc el 27 de novembre de 1992 a la Sala de Sessions de l'Ajuntament i va ser presidida pel senyor José L. Simón, en representació del Director General de Patrimoni Cultural de la Generalitat Valenciana; el senyor Josep Pérez i Tomàs, regidor de Cultura de l'Ajuntament d'Alcoi; el senyor Domingo Fletcher Valls, director honorari del Servei d'Investigació Prehistòrica de València; la senyora Carmen Aranegui Gascó, catedràtica d'Arqueologia de la Universitat de València i el senyor J. Emili Aura Tortosa, que s'ha incorporat, aquest any, com a director-tècnic del Museu d'Alcoi. A l'esmentat acte va

assistir també una representació de diferents entitats alcoianes i de destacats membres de la comunitat científica de tot el País.

A més de l'edició de la revista, aquest any s'ha elaborat també un tríptic de l'exposició canviant *L'urbanisme ibèric a la Serreta*.

LA CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI

Dipòsits de materials arqueològics

Durant 1992, el Museu Arqueològic Municipal d'Alcoi ha estat receptor, una vegada més, dels materials arqueològics obtinguts en l'excavació i prospecció dels jaciments comarcals, per ordre de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat Valenciana. Si bé, en aquest any només s'ha realitzat una excavació de salvament al jaciment d'època romana de les Fontanelles-Sant Antoni (Muro del Comtat), dirigida per la senyora Palmira Torregrosa Giménez.

També, s'han formalitzat alguns dipòsits temporals de materials tutelats per altres institucions, i algunes donacions i préstecs, dels quals es fa llista a continuació:

- Dipòsits: pel novembre de 1992 es va formalitzar el dipòsit, en aquest Museu, de la col·lecció de materials de cronologia mosteriana de la cova Beneito (Muro del Comtat), procedents del Museu Arqueològic Provincial, per a ser estudiats per la senyora Isabel Francisco (Universidad de La Laguna).
- Donacions: la professora Milagro Gil-Mascarell i Boscá ha fet donació d'una rèplica, feta de resina, d'una fíbula de doble ressort de bronze, trobada a les excavacions del poblat de la Mola d'Agres.
- Préstecs: El Museu d'Alcoi va realitzar, al llarg del darrer any, el préstec d'un conjunt de materials de la Torre de la Font Bona (Banyeres de Mariola), per a formar part de l'exposició *Prehistòria i Arqueologia de Banyeres de Mariola*, que va tenir lloc en aquella localitat del 18 al 31 d'octubre del 1992.

També es va fer el préstec de una peça ceràmica, que representa un genet andalusí, per a l'exposició *La ceràmica de Daniya. Centres terrissers i aixovars domèstics dels segles XII i XIII*, que va tenir lloc al Museu Nacional de Ceràmica González Martí, de València, entre el 20 de novembre de 1992 i el 10 de març de 1993.

Inventari de materials

Durant el darrer exercici s'ha continuat amb el registre, als llibres d'inventari i fitxes del catàleg, de les entrades de materials arqueològics, prèviament dipositats al Museu. Aquesta és una de les labors que representa més esforç, hui en dia, per al personal del Museu d'Alcoi, no sols pel volum de materials que resten per incorporar-hi, sinó

també per la poca flexibilitat que ofereixen els sistemes d'inventari utilitzats. És per això que cal fer un esforç i dotar el Museu d'un equip informàtic que, a més de sistematitzar i unificar el sistema de registre, permeta també agilitzar aquesta tasca.

En tot cas, és necessària la col·laboració de personal qualificat per tal d'escometre les tasques de catalogació i

inventari. En aquest sentit, la dotació de beques i ajudes per a la seua realització podria ser una solució adequada per a fer una revisió del que s'ha fet fins ara i per a poder completar les darreres incorporacions de materials.

L'emmagatzematge dels materials que s'hi incorporen, any rere any, ens va fer sol·licitar, en l'exercici anterior, un nou magatzem pels voltants del Museu, sol·licitud que l'Ajuntament ha atés i, actualment, està gestionant l'adquisició d'uns baixos al mateix carrer de Sant Miquel, que caldrà habilitar-los en el futur.

Laboratori de restauració

Disposar d'un laboratori de restauració a les dependències del Museu ens ha permés realitzar tractaments de conservació –principalment d'objectes metàl·lics–, els quals, uns anys abans, difícilment podien ser realitzats al Museu. Així, s'hi han realitzat tractaments de neteja i consolidació d'un conjunt de peces dels mateixos fons del Museu –7 peces de ferro i 51 de plom–. Pel que fa a la neteja i conservació de les noves incorporacions, cal esmentar els processos realitzats sobre materials dels jaciments del Real Franc i les Fontanelles (Muro del Comtat) i del Mas del Corral (Alcoi).

També ha estat una de les activitats del nostre laboratori la neteja, consolidació i remuntatge del material ceràmic de l'exposició *L'urbanisme ibèric a la Serreta* i la restauració de diversos materials metàl·lics i ceràmics dels museus de Novelda i Crevillent. En aquest apartat, cal esmentar també l'inici de tasques de col·laboració amb C. Prats i Darder, del Laboratori de Restauració de la Universitat de Lleida, encaminades a la millora de la formació del personal del Museu i a la conservació i restauració de diversos materials de la necròpoli ibèrica de la Serreta, de les quals s'inclou, en aquest mateix volum, l'informe de la restauració d'un *umbo* de bronze.

L'ACTIVITAT INVESTIGADORA

El Museu Arqueològic Municipal ha continuat col·laborant, durant el 1992, en bona part dels projectes d'investigació desenvolupats a les nostres comarques, i ha donat el seu suport tècnic i la seua infraestructura. Com que en el passat exercici no s'han realitzat excavacions arqueològiques a tot el País, les tasques d'investigació han estat treballs de gabinet, fonamentalment:

- Estudi, documentació, inventari i elaboració de la memòria corresponent de les excavacions arqueològiques del jaciment ibèric de la Serreta (Alcoi-Cocentaina-Penàguila). Campanyes de 1985 a 1987.
- Revisió de l'alçat planimètric del poblat ibèric de la Serreta, per a la seua publicació.
- Col·laboració en la documentació gràfica, neteja de materials i restauració dels materials del poblat, de l'edat del bronze, del Mas del Corral (Alcoi).

Col·laboració amb altres institucions

Dins de la trajectòria investigadora del Museu d'Alcoi, s'ha continuat la línia de col·laboració amb altres museus, universitats i institucions científiques. Aquestes relacions han permés, en molts casos, l'intercanvi de publicacions de caire científic, que han estat incorporades a la biblioteca del Museu i, en altres casos, la realització de treballs de camp i laboratori o el préstec de materials. A banda de les arrelades relacions amb les universitats valencianes i amb el Servei d'Investigació Prehistòrica de València, cal destacar la col·laboració amb el Museu Provincial d'Alacant en el projecte d'investigació del poblat ibèric de la Serreta.

Relació d'investigadors

Durant l'any 1992 el Museu ha acollit a diferents investigadors que han realitzat treballs sobre els materials que custodia. En fem, tot seguit, una llista:

- Joan Bernabeu i Aubán, Imma Guitart i Perarnau i J. Emili Aura i Tortosa, (Dept. de Prehistòria i Arqueologia de la Universitat de València), han realitzat estudis dels materials de l'abric de la Falguera (Alcoi).
- Bertila Galván, Isabel Francisco i altres membres de l'equip del Dept. de Prehistòria de la Universidad de La Laguna, han realitzat treballs sobre els materials lítics del Salt (Alcoi) i de la cova Beneito (Muro del Comtat).
- Julio Trelis Martí, director del Museo Arqueológico Municipal de Crevillent, ha continuat treballant sobre els materials obtinguts a les excavacions del Mas del Corral (Alcoi).
- Ricardo Olmos, del CSIC (Madrid), ha realitzat estudis iconogràfics sobre les decoracions ceràmiques pintades de la Serreta (Alcoi).
- Carolina Doménech (Dept. de Prehistòria, Universitat d'Alacant) en l'estudi del monetari d'època islàmica.
- J.A. López Mira (Dept. de Prehistòria, Universitat d'Alacant), estudi de les fusaioles prehistòriques i protohistòriques dipositades als fons del Museu.
- F^o. J. Jover Maestre, estudi dels materials de la Font Bona (Banyeres).
- Elisa Doménech Faus, estudi de materials lítics de diferents jaciments prehistòrics.
- Julio González Alcalde (Dept. de Prehistòria, Universidad Complutense de Madrid), estudi de materials ibèrics trobats en coves.
- J.M. Melchor Montserrat (Dept. de Prehistòria i Arqueologia, Universitat de València), estudi de les vixelles ceràmiques ibèriques de la Serreta.
- Oreto García Puchol (Dept. de Prehistòria i Arqueologia, Universitat de València), estudi dels materials lítics trobats a la vall del Barxell.
- Dirk Brandherm (Universitat de Friburg), estudi de l'armament metàl·lic de l'edat del coure i del bronze, dins de la seua tesi sobre l'armament d'aquesta època a la Península Ibèrica.

Normes per a la presentació d'originals

- 1.- Els originals s'hauran de trametre a l'adreça d'aquest Museu, escrits a màquina per una sola cara, mecanografiats a doble espai, amb marges suficients i amb paper A-4 o full. Els fulls hauran d'anar numerats correlativament. També, sempre que siga possible, s'haurà de trametre el disquet amb la redacció original i s'indicarà el processador i el sistema utilitzats.
- 2.- Per a les referències bibliogràfiques incloses en el text, s'hi haurà d'utilitzar la citació entre parèntesi de l'autor, any de publicació i pàgines de referència, si és procedent. Per exemple: (Visedo: 1959, 32-38).
Només de la bibliografia citada en el text se n'haurà de fer una relació al final de l'article i s'hauran de seguir els exemples següents:

VISEDO MOLTÓ, C. (1959). *Alcoy. Geología-Prehistoria*, Publicaciones del Instituto Alcoyano de Cultura Andrés Sempere, Alcoy.

LLOBREGAT, E.; CORTELL, E.; JUAN, J. i SEGURA, J.M. (1992). El urbanismo ibérico en la Serreta, *Recerques del Museu d'Alcoi* 1: 37-70.

- 3.- Les notes numerades no es podran utilitzar per a referències bibliogràfiques i només s'hi recorre per a explicar o ampliar alguna qüestió. Si n'hi ha, aquestes s'hauran de presentar numerades correlativament en un full a part, i seran publicades al final de l'article, abans de la bibliografia.
- 4.- Les figures hauran de ser originals i fetes amb tinta o amb impressió de qualitat làser. S'hi hauran de presentar numerades correlativament amb xifres o nombres àrabs i amb els seus peus corresponents. Per a les reproduccions de dimensions originals s'haurà de tenir en compte que la caixa de la revista és de 23,5 cm x 17,5 cm. Les taules i quadres poden figurar amb una numeració independent de les figures, encara que s'haurà d'utilitzar per a totes les xifres àrabs.
- 5.- Les fotografies en blanc i negre, contrastades i de qualitat, podran incloure's en el text independentment o formant làmines. En tot cas, s'hauran de numerar amb xifres romanes, i s'hi adjuntaran els peus corresponents.
- 6.- Tant per a les figures, com per als quadres, taules i fotografies s'haurà d'especificar la seua situació dins el text.
- 7.- Tots els articles hauran d'anar encapçalats pel títol, autor o autors i l'adreça o les adreces postals completes, que figuraran en una nota al peu de la pàgina. També, els treballs inclouran un resum en català, castellà i anglès. Si és possible, no superaran les 100 paraules.
- 8.- Els originals s'hauran de trametre a la revista abans del 30 de juny de cada any. L'editor o els editors respondran, en el termini d'un mes, si accepten o no el treball. Els originals, publicats o no, seran retornats als seus autors.

Normas para la presentación de originales

- 1.- Los originales se remitirán a la dirección postal de este Museo escritos a máquina por una sola cara, mecanografiados a doble espacio, con márgenes suficientes y en tamaño A-4 o folio. Las hojas deberán ir numeradas correlativamente. Así mismo y en la medida que sea posible, deberá remitirse el disquet con la redacción original, señalándose el procesador y sistema empleados.
- 2.- Para las referencias bibliográficas incluidas en el texto se utilizará la cita entre paréntesis del autor, año de publicación y páginas de referencia si procede. P.e.: (Visedo, 1959: 32-38).
Sólo la bibliografía citada en el texto se listará al final del artículo, siguiendo estos ejemplos:

VISEDO MOLTO, C. (1959). *Alcoy. Geología - Prehistoria*, Publicaciones del Instituto Alcoyano de Cultura Andrés Sempere, Alcoy.

LLOBREGAT, E.; CORTELL, E.; JUAN, J. y SEGURA, J.M. (1992). El urbanismo ibérico en la Serreta. *Recerques del Museu d'Alcoi* 1: 37-70.

- 3.- Las notas numeradas no podrán utilizarse para referencias bibliográficas y sólo se recurrirá a las mismas para explicitar o ampliar alguna cuestión. Cuando existan, se presentarán numeradas correlativamente en hoja aparte, y serán publicadas al final del artículo, antes de la bibliografía.
- 4.- Las figuras deberán ser originales a tinta o impresión de calidad láser. Se presentarán numeradas correlativamente con números árabes y con sus pies correspondientes. Para las reproducciones a tamaño original deberá tenerse en cuenta que la caja de la revista es de 23.5 x 17.5 cm.
Las Tablas y Cuadros pueden figurar con una numeración independiente de las figuras, aunque para todas se utilizarán números árabes.
- 5.- Las fotografías, en B/N contrastadas y de calidad, podrán incluirse en el texto independientemente o formando láminas. En todos los casos deberán ser numeradas con cifras romanas, adjuntándose los pies correspondientes.
- 6.- Tanto para las figuras como para los cuadros, tablas y fotografías deberá especificarse su ubicación dentro del texto.
- 7.- Todos los artículos deberán ir encabezados por el Título, Autor (es) y la dirección (es) postal completa que figurará en nota a pie de página. Igualmente, los trabajos incluirán un resumen en castellano, catalán y inglés. En la medida de lo posible no superarán las 100 palabras.
- 8.- Los originales deberán remitirse a la revista antes del 30 de Junio de cada año. El editor (es) contestará en el plazo de un mes sobre la aceptación o no del trabajo. Los originales, publicados o no, serán devueltos a sus autores.

